

การศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษาระดับประถมศึกษา
สำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา

นางสาวตุลยา โกกอุ่น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-801-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF PRACTICES OF BUDDHIST MONKS IN EDUCATIONAL
SUPPORT AT THE ELEMENTARY EDUCATION LEVEL FOR
EDUCATIONAL DISADVANTAGED CHILDREN

Miss Tunlaya Kokoun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Elementary Education

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-637-801-5

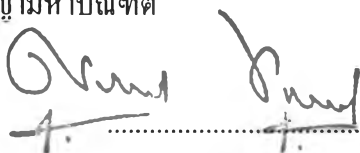
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษาระดับ
 ประถมศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา

โดย นางสาวศุทธยา โกกออุ่น

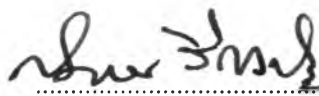
ภาควิชา ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ

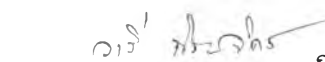
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ดร. สมพงษ์ จิตระดับ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วารี ติระจิตร)

ดุษฎี โภกอุ้น : การศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษาระดับประถมศึกษา
ศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา (A STUDY OF PRACTICES OF BUDDHIST
MONKS IN EDUCATIONAL SUPPORT AT THE ELEMENTARY EDUCATION
LEVEL FOR EDUCATIONAL DISADVANTAGED CHILDREN) อ.ที่ปรึกษา :
รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ, 176 หน้า ISBN 974 - 637 - 801 - 5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษาใน
ด้านความเป็นมาในการปฏิบัติงาน หลักธรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน แนวปฏิบัติและวิธีการ
ดำเนินงาน ปัจจัยที่ส่งเสริมการปฏิบัติงาน และปัญหาในการปฏิบัติงาน ตัวอย่างประชากร คือ พระสงฆ์
ที่ก่อตั้งหรือบริหารงานในการส่งเสริมการศึกษา จำนวน 13 รูป เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา จำนวน 64
คน พระสงฆ์ที่ร่วมงาน จำนวน 15 รูป และฆราวาสที่ร่วมงาน จำนวน 4 คน และครูในโรงเรียนที่เด็ก
ด้อยโอกาสทางการศึกษาเรียนอยู่ จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 4
ชุด และแบบสังเกต จำนวน 1 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

พระสงฆ์ที่ก่อตั้งหรือบริหารงานส่วนมากปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา
ให้มีความรู้มากขึ้น โดยใช้หลักเมตตาธรรมและหลักสามัคคีธรรมในการปฏิบัติงาน ท่านได้เลี้ยงดูและเอา
ใจใส่เด็กโดยเน้นทางด้านความรู้และด้านคุณธรรม รวมทั้งมีการฝึกอาชีพให้เด็กด้วย พระสงฆ์ส่วนมาก
ประสบปัญหาด้านเงินทุนและงบประมาณในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่มีรายได้หลักต้องรอเงิน
บริจาคอย่างเดียว ผลที่ได้จากการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ คือ เด็กได้รับการศึกษามากขึ้นตามกำลังความ
สามารถได้เรียนรู้ธรรมะ และสามารถนำอาชีพที่ฝึกไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C740626 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION

KEY WORD : A STUDY OF PRACTICES OF BUDDHIST MONKS / EDUCATIONAL SUPPORT / EDUCATIONAL DISADVANTAGED CHILDREN

TUNLAYA KOKOUN : A STUDY OF PRACTICES OF BUDDHIST MONKS IN EDUCATIONAL SUPPORT AT THE ELEMENTARY EDUCATION LEVEL FOR EDUCATIONAL DISADVANTAGED CHILDREN THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PACHARAWAN CHANDRANGSU, 176 PP.

ISBN 974-637-801-5

The purpose of the research was to study the practices of Buddhist monks in educational support concerning background and rational of the practices, Buddhist principles guiding the practices, ways of practices, factors supporting the practices and problems of practices. The sample were 13 Buddhist monks who founded or managed the educational support practices, 15 Buddhist monks and 4 laymen who participated in the practices 62 elementary school teachers and 64 disadvantage children who were educationally supported. The research instruments constructed by the researcher were 4 interview forms and 1 observation form. The data were analyzed by means of frequency and percentage.

The research findings were as follows :

Most of the Buddhist monks founded or managed the educational support practices in order to provide education as well as occupational training for educationally disadvantaged children based on Mercifulness and Harmonious principles of Buddhism. Most of them confronted the problems of inadequate budget and funding for practices since the only way of income was donation Results from the Buddhist monks' performance were children's educational increment according to their ability, Buddhist principles learning and be able to apply the occupational training to real life situation.

ภาควิชา..... ประถมศึกษา

สาขาวิชา..... ประถมศึกษา

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิสิต..... *ชาน โทษ*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *พ.ชารวัน จันทร์*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษาระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา” นี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาจาก รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้ข้อคิดเห็น แก้ไขข้อบกพร่อง และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ ประธานกรรม การสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ วารี ธิระจิตร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้ข้อคิดในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่ได้ตรวจแก้ไขและให้ข้อคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณเจ้าอาวาส พระภิกษุ สามเณร เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ได้ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ตลอดจนขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัยที่ล้มไม่ได้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ทิสนา แคมมณี รอง ศาสตราจารย์ ปานดา ไข่เทียมวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณิ ศิริโชติ และอาจารย์ ดร. ศรีนทร วิฑยะสิรินันท์ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้ชีวิต ให้กำลังใจ ให้สติปัญญา รวมทั้งให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัย ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จโดยสมบูรณ์ และขอขอบคุณพี่น้อง และเพื่อนทุกคนโดยเฉพาะคุณสมาน โกกอูน และคุณวิษุตา รุ่งเรืองที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาตลอด สำหรับคุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแด่คุณแม่พลอย โกกอูน

ศุลยา โกกอูน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
	ขอบเขตของการวิจัย.....	8
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
	ประโยชน์ของการวิจัย.....	12

บทที่

2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
	ความหมายของเด็กด้อยโอกาส.....	14
	ประเภทของเด็กด้อยโอกาส.....	15
	ความหมายของพระสงฆ์.....	18
	บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย.....	19
	บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการศึกษา.....	23
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....32
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....32
	ประชากรและตัวอย่างประชากร32
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....32
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....38
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....39
บทที่	
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....40
	การวิเคราะห์ข้อมูลของพระสงฆ์ที่ก่อตั้งหรือบริหารงานในการ ส่งเสริมการศึกษา.....41
	การวิเคราะห์ข้อมูลของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา.....56
	การวิเคราะห์ข้อมูลของพระสงฆ์หรือฆราวาสที่ ร่วมงานในการส่งเสริมการศึกษา.....60
	การวิเคราะห์ข้อมูลของครูในโรงเรียนที่เด็กด้อยโอกาส ทางการศึกษาเรียนอยู่.....67
	การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตสภาพทั่วไปของวัด.....72
	การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการปฏิบัติงานของพระสงฆ์.....75
บทที่	
5	สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....78
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....78
	วิธีดำเนินการวิจัย.....78
	สรุปผลการวิจัย.....80
	การอภิปรายผลการวิจัย.....86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะ.....	92
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	92
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	98
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	99
ภาคผนวก ค รายชื่อวัดที่ใช้ในการวิจัย.....	104
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	105
ภาคผนวก จ ภาพความเป็นอยู่ของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา.....	165
ประวัติผู้วิจัย.....	176

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	แสดงจำนวนประชากรและตัวอย่างประชากร	34
2	จำนวนและค่าร้อยละของพระสงฆ์จำแนกตามสถานภาพ.....	41
3	กิจวัตรประจำวันของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา.....	49